

VYBRANÉ KAPITOLY OBČANSKÉHO PRÁVA ZAMĚŘENÉ PRO STŘEDOŠKOLÁKY

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Informace pro rozvoj demokratické společnosti, reg.č. CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_032/0008181

PRÁVO

```
graph TD; PRÁVO --> veřejné; PRÁVO --> soukromé;
```

veřejné

- styk jednotlivce s orgány veřejné moci
- veřejný zájem

např.: trestní právo, správní právo

soukromé

- styk soukromých osob
- soukromý zájem

např.: občanské právo, obchodní právo, rodinné právo

Občanský zákoník (ObčZ) začleňujeme do práva
soukromého.

Co všechno ObčZ upravuje?

- vše o lidech, tj. ochranu osobnosti, svéprávnost
- **rodinné záležitosti**
- vše o věcech a jejich vlastnění
- dědění
- smlouvy
- náhradu újmy

1989

Protože předchozí občanský zákoník, účinný od roku 1964 do roku 2013, se po roce 1989 zcela nevypořádal se socialistickým právním myšlením.

...a proto jej bylo třeba nahradit současným občanským zákoníkem.

1811

V roce 1811 vstoupil v platnost obecný zákoník občanský (v právnickém jargonu se používá zkratka **ABGB**), který upravoval občanské právo v rakouských zemích. U nás platil více méně do roku 1950, kdy jej zcela nahradil střední občanský zákoník se socialistickým právním myšlením. Můžeme tedy hovořit o změně soukromého práva po více než 50 letech.

Nové občanské právo se v některých ohledech
inspiroje úpravou ABGB.

NOZ však hledal inspiraci i v současných aplikovaných zahraničních úpravách, a to především v zákoníku:

10

Tak dlouho se ObčZ připravoval.

2012

...že měl nastat konec světa?

...konkrétně 21. prosince?

NE 😊

Dne 22. března 2012 NOZ vstoupil v platnost.

2014

...nastal konec světa?

...nebo právní chaos?

NE 😊

Dne 1. ledna 2014 ObčZ nabyl účinnosti.

Nebojíš se, že ten nový občanský zákoník na poslední chvíli zlikvidují?

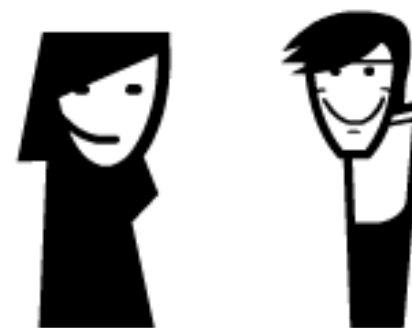

Toho se neboj, ten má tuhý kořínek.

Včera jsme myli podlahu a úzetko s ním mi spadlo do sava.

A většina ho přežila.

Generováno pomocí stripgenerator.com

<http://pravnicke-zkazky.tumblr.com/> | Právnícké zkazky © 2013 Michal Tuláček

Co to je komentář?

Komentář se snaží vysvětlit jednotlivé paragrafy právního předpisu. A napomáhá si k tomu komparací se zahraniční právní úpravou, výběrem judikátů apod.

3081

Víte, že? Nový občanský zákoník obsahuje celkem 3 081 paragrafů.

Není to moc?

NE, ObčZ ruší více než 100 právních předpisů a jejich úpravu částečně přebírá.

např.: obchodní zákoník, zákon o rodině, zákon o vlastnictví bytů,...

5

ObčZ se skládá z těchto částí:

Obecná část

Rodinné právo

Absolutní majetková práva

Relativní majetková práva

Ustanovení společná,
přechodná a závěrečná

Obecná část

8

§ 1/2

„Nezakazuje-li to zákon výslovně, mohou si osoby ujednat práva a povinnosti odchylně od zákona; zakázána jsou ujednání porušující dobré mravy, veřejný pořádek nebo právo týkající se postavení osob, včetně práva na ochranu osobnosti.“

Ale co jinými slovy § 1/2 znamená?

...(oproti ObčZ1964) je většina ustanovení ObčZ **dispozitivních**. To znamená, že se mohu od nich odchýlit.

Platí tedy, že se ustanovení ObčZ použijí, neprojeví-li strany jinou vůli. Vůle je obecně omezena hledisky dobrých mravů, veřejného pořádku a postavení osob (včetně práva na ochranu osobnosti).

Zákaz plynoucí ze zákona

Pokud se mnou banka uzavře úvěr za výrazně nepřiměřený úrok, pak jedná v rozporu s kogentními ustanoveními ObčZ na ochranu spotřebitele. Důsledkem je neplatnost této smlouvy.

Dobré mravy

§ 2/2

„Zákonnému ustanovení nelze přikládat jiný význam, než jaký plyne z vlastního smyslu slov v jejich vzájemné souvislosti a z jasného úmyslu zákonodárce; nikdo se však nesmí dovolávat slov právního předpisu proti jeho smyslu.“

Co říká § 2/2?

Opisuje ustanovení § 6 ABGB.

Obsahuje jazykový, systematický, historický
i teleologický výklad.

§ 2/3

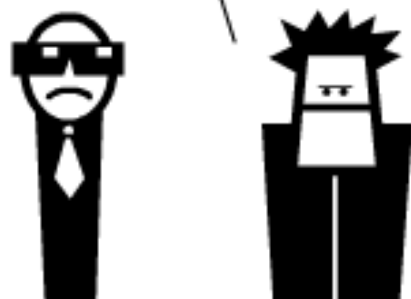
„Výklad a použití právního předpisu nesmí být v rozporu s dobrými mravy a nesmí vést ke krutosti nebo bezohlednosti urážející obyčejné lidské cítění.“

§ 3/1

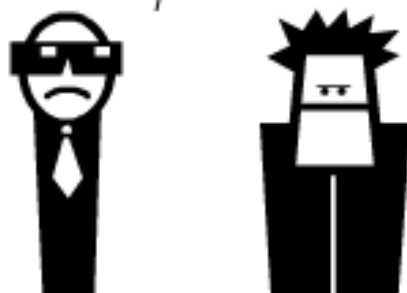
„...právo brát se o vlastní štěstí...”

...ANO, i toto najdeme v ObčZ.

Tak co kolego,
vy už jste přišel
na to, co to
znamená?

Také je to pro mě matoucí slovo,
ale mí koncipienti našli v
nějakém starém filmu, že by
mohlo jít o nějakou formu
zlatého hmyzu. Přejde mi to
kuriózní, ale ten zákoník
překvapuje na mnoha místech...

S blížícím se termínem
účinnosti nového
občanského zákoníku
stoupá potřeba zjistit
význam některých
neurčitých právních pojmů,
které zákoník zavádí.

Největší interpretační potíže
pak přináší § 3 s podivným
slovem "šťěstí".

<http://pravnicke-zkazky.tumblr.com/> | Právnícké zkazky © 2013 Michal Tuláček

§ 4/1

Víte, že?

Jednou ze zásad soukromého práva je i hledisko běžné opatrnosti, nikoli přehnané úzkostlivosti.

§ 5

Přihlásí-li se někdo k určitému povolání nebo stavu (student PrF ZČU ☺), je důvod předpokládat, že vykazuje znalosti a dovednosti spojené s takovým povoláním nebo stavem.

§ 6

*„Každý má povinnost jednat v právním styku
poctivě.“*

*„Nikdo nesmí těžit ze svého nepoctivého nebo
protiprávního činu.“*

§ 7

Reflektuje ochranu dobré víry, která se u každého předpokládá. Nedostatek dobré víry musí být dokázán.

§ 8

„Zjevné zneužití práva nepožívá právní ochrany.“

Jednotná terminologie:

Víte, že?

Mluví-li se v NOZ o „zákonech“, rozumí se tím jen zákony, nikoli všechny právní předpisy, to je např. vyhlášky, nařízení aj.

Jazykové perličky ObčZ

- Pacht
- Předkupník
- Koupěchtivý
- Závďavek
- Výměnek
- Služebnost
- Výprosa
- ...

Je rozdíl mezi tím, když mi spolužák úmyslně zničí aktovku, nebo náušnice, co jsem dostala od svého kluka?

Ano, je.

Některé věci mají pro člověka jen těžko nahraditelnou hodnotu. ObčZ tyto věci nazývá věcmi zvláštní obliby. Pokud mi spolužák tuto věc svévolně či škodolibě poškodí, může soud nově určit výši náhrady nejenom dle tržní hodnoty věci, ale i dle osobního významu, který náušnicím příkládám.

Našel jsem v kavárně mobil, mohu si ho nechat?

Ne.

Ztracenou věc musí nálezce vrátit tomu, kdo ji ztratil, nebo vlastníkovi, přičemž nálezci náleží úhrada nutných nákladů a nálezné.

Pokud nálezce z okolností nemůže poznat, komu má věc vrátit, a nepovažuje tuto za opuštěnou (aby si ji mohl přivlastnit), má povinnost oznámit tento nález obci, na jejímž území věc našel. Lhůta pro takové oznámení je „bez zbytečného odkladu, zpravidla do tří dnů.“ Po odevzdání věci obci tato vyhlásí nález obvyklým způsobem.

Mohu si koupit hvězdu, nebo pozemek na Měsíci? Při brouzdání po internetu jsem si všimla, že jeden internetový obchod nabízí k prodeji hvězdy a po zaplacení dostanu certifikát. Tak jsem si říkala, že by to byl skvělý dárek pro moji hvězdu (pro mého kluka).

K uzavření smlouvy sice dojde, ale bude absolutně neplatná, neboť nemůže být plněno něco nemožného. Pokud za to zaplatím, internetový prodejce se bezdůvodně obohatí.

Rodinné právo

ObčZ přebral úpravu rodinného práva ze zákona o rodině, který pozbyl účinnosti ke dni 31. prosince 2013.

Víte, že?

Nový občanský zákoník i nadále zachovává možnost volby mezi civilním a církevním sňatkem.

Mezinárodní právo soukromé

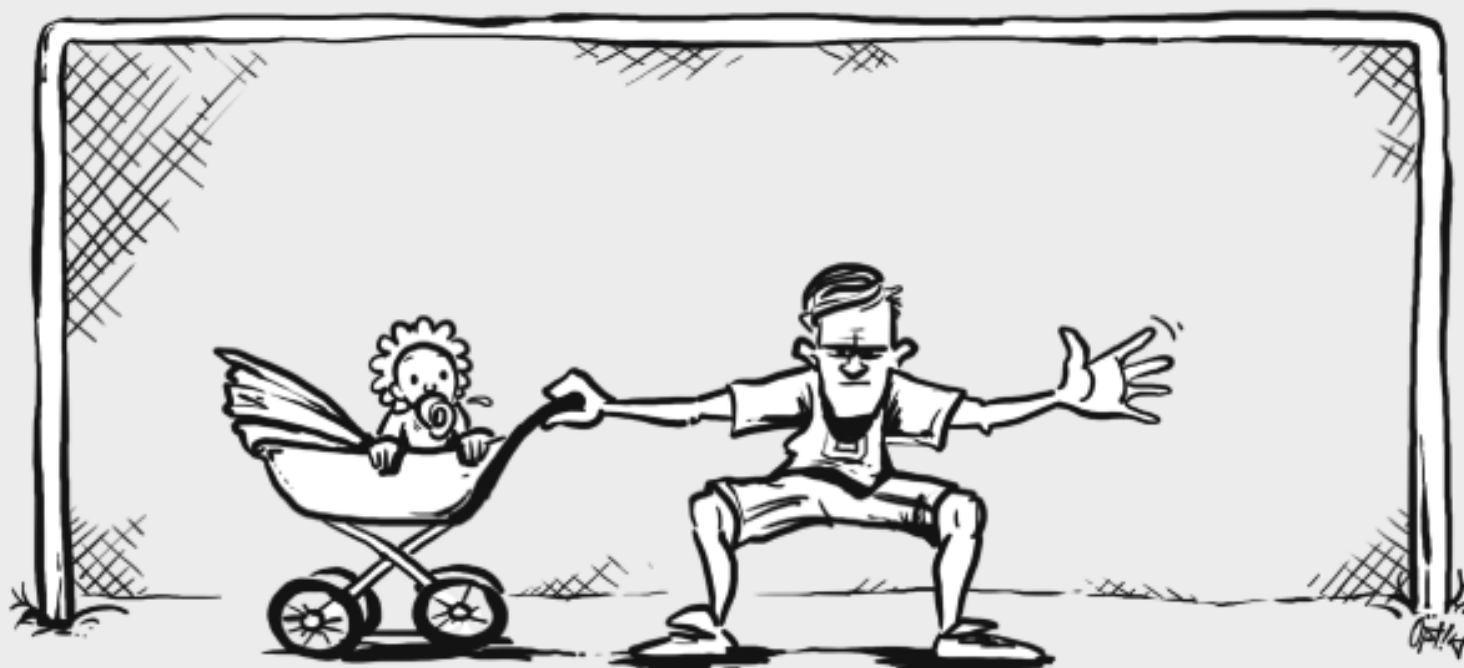

Víte, že?

Forma uzavření manželství se řídí právním řádem platným v místě, v němž se manželství uzavírá.

Jakými způsoby zaniká manželství?

- 1.) smrtí, nebo prohlášením za mrtvého jednoho z manželů
- 2.) rozvodem
- 3.) změnou pohlaví :-)

Víte, že?

Rodiče a děti mají vůči sobě navzájem práva a povinnosti, kterých se nemohou vzdát či zříci.

Absolutní majetková práva

```
graph TD; A[Absolutní majetková práva] --> B[Vlastnické a jiná věcná práva]; A --> C[Dědické právo];
```

Vlastnické a jiná věcná
práva

Dědické právo

Stavba je součástí pozemku!

velká změna!

Je možné dědit i po smrti? 😊

Ano. 😊

Dědické právo vzniká smrtí zůstavitele.

Dědické právo je právo na pozůstalost nebo na poměrný podíl z ní. Pozůstalost tvoří veškeré jmění zůstavitele k okamžiku jeho smrti, které je způsobilé přejít na právní nástupce.

Co je dědictví?

Ta část z pozůstalosti, která skutečně
přejde na dědice.

*Dědí vedle dětí i otcova milenka/matčin
mileneček?*

Ne.

V první dědické třídě dědí jen manžel/ka a děti. ObčZ rozšiřuje dědické třídy ze čtyř na šest. Nově dědí zůstavitelovi praprarodiče nebo sestřenice a bratrance.

Co je to odkaz?

Víte, že?

Zůstavitel může osobě odkázat např. jen obraz, aniž by se tato osoba stala dědicem.

Relativní majetková práva

Zásada autonomie vůle

Znamená, že lidé si mohou ujednat i něco jiného, pokud jim zákonná úprava nevyhovuje.

Dědeček mi daroval notebook, může si ho zas někdy vzít zpátky, když ho naštvu?

Víte, že?

Jedním z důvodů, pro který je dárce oprávněn dar odvolat, je nevděk obdarovaného.

*Jak se mohu bránit, když mi spolužák
úmyslně podkopne a zlomí nohu,
protože jsem ho porazila v soutěži z
angličtiny?*

Mohu se bránit náhradou majetkové újmy (léčebné výlohy – poplatek za pobyt v nemocnici, za léky) a nemajetkové újmy (bolestné, příp. trvalé následky), kterou mi způsobil.

Právo není nuda! 😊

Víte, že?

Zasahuje-li někdo do mého práva bezprostředně,
mohu se bránit způsobem, který se jeví přiměřený situaci.

JE ČAS NA
OBČERSTVENÍ

DĚKUJI ZA POZORNOST

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Informace pro rozvoj demokratické společnosti, reg.č. CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_032/0008181